

Är skogen fruktan värd?

Hur tre litterära verk har influerat vår syn på skog och natur

Moa Stjernström

Självständigt arbete • 15 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Uppsala 2022

Är skogen fruktan värd? Hur tre litterära verk har influerat vår syn på skog och natur

Why do we fear nature? How three literary works have influenced our view of forests and nature

Moa Stjernström

Handledare:	Helena Espmark, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Examinator:	Viveka Hoff, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för stad och land
Omfattning:	15 hp
Nivå och fördjupning:	Grundnivå, G2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landskapsarkitektur
Kurskod:	EX0861
Program/utbildning:	Landskapsarkitektprogrammet - Uppsala
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2022
Omslagsbild:	Moa Stjernström
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	Rädsla, Skog, Natur, Trygghet, Gestaltning, Litteratur, Fear, Forest, Nature, Safety, Design, Literature

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landskapsarkitektur

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Läs om SLU:s publiceringsavtal här:

- <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Sammanfattning

Syftet med denna vetenskapliga uppsats är att belysa hur skog och natur har skildrats som skrämmande i litteraturen för att avgöra hur trygghetsskapande faktorer kan användas för att motverka upplevd rädsla på gestaltade platser. En kvalitativ litteraturstudie genomfördes där jag har studerat tre litterära barn- och ungdomsverk utifrån de rekommenderade metoderna i boken *Att göra systematiska litteraturstudier* (Forsberg & Wengström, 2008). Resultatet visade att en typiskt "läskig skog" ofta beskrivs som mörk, tät, fylld med farliga väsen och lätt att gå vilse i samt att vindens sus påverkar trygghetsfaktorn på olika sätt. Diskussionen visade att de flesta av de typiska drag jag identifierade går att motverka med hjälp av vanliga trygghetsskapande faktorer men att sambandet mellan ljud respektive tystnad i naturen och upplevd trygghet bör undersökas vidare.

Nyckelord: Rädsla, Skog, Natur, Trygghet, Gestaltning, Litteratur.

Abstract

The purpose of this scientific article is to shed light on how forest and nature have been portrayed as frightening throughout literature to determine how security-creating factors can be used to counteract perceived fear in designed places. A qualitative literature study was conducted where I studied three literary works for children and young people based on the recommended methods in the book *Att göra systematiska litteraturstudier* (Forsberg & Wengström, 2008). The results showed that a typical "scary forest" is often described as dark, dense, filled with dangerous creatures and easy to get lost in, and that the whistling of the wind affects the safety factor in various ways. The discussion showed that most of the typical features I identified can be counteracted with the help of common security-creating factors, but that the connection between sound and silence in nature and perceived security should be investigated further.

Keywords: Fear, Forest, Nature, Safety, Design, Literature.

Innehållsförteckning

1.	Inledning	7
2.	Mål och Syfte	8
3.	Metod	9
3.1	Avgränsning	9
4.	Material	10
4.1	Bröderna Grimm.....	10
4.2	Ronja Rövardotter	10
4.3	Engelsforstrilogin.....	11
5.	Bakgrund	12
5.1	Den primitiva skräcken.....	12
5.2	Tankar om döden	13
5.3	Är du rädd för skogen?	13
6.	Teoretiska Perspektiv	15
6.1	Trygghets skapande faktorer	15
7.	Analys	17
7.1	Bröderna Grimms sagor i urval	17
7.2	Ronja Rövardotter	19
7.3	Engelsforstrilogin.....	20
8.	Resultat	23
8.1	Mörkret	23
8.1.1	Omringad av mörker	24
8.2	Farliga varelser	24
8.3	Gå vilse	25
8.4	Ljud och tystnad	25
9.	Diskussion	26
9.1	Kommer åtgärderna hjälpa?	26
9.2	Vad skulle behövas undersökas vidare?	27
9.3	Slutsatts	27
10.	Referenser	28

Figurförteckning

Figur 1 Illustration av en vildvittra. Författarens illustration	20
Figur 2 Illustration som förmedlar situationen Omringad av mörker. Författarens illustration	24

1. Inledning

Människan har i modern tid fått en allt mer distanserad relation till naturen. Forskning kring de positiva hälsoaspekterna av att vistas i skog och natur har utförts och visat att människan mår bättre fysiskt och psykiskt av att vistas i naturen. I en litteraturstudie av Roth Anne-Sophie från 2011 visade resultatet att naturen, med dess mycket varierande egenskaper, på olika sätt kan vara en restorativ miljö och skänka återhämtning från stress (Roth 2011). Även en hälsoundersökning som utfördes 2013 visade att ökad mängd grönområden i ett bostadsområde är relaterat till mindre risk för hjärt-kärlsjukdomar samt bättre psykisk hälsa för boenden i området (Richardson et al 2013).

Trots alla positiva aspekter så finns det fortfarande en del människor som är rädda för skog och naturmiljöer. Beteendevetaren Maria Helander berättar att det är vanligt i hennes yrke att handskas med människor som känner olika rädslor inför skogen (Letser, 2017). Hur kan detta komma sig? Vad är det egentligen som får oss att frukta naturen? Författaren Dr. Cecil C. Konijnendijk menar att människans primitiva rädsla inför skogen kan kopplas till sagor, folkstro och myter (Konijnendijk 2008).

Att berätta sagor i förskolan är ett viktigt läroredskap för att förmedla information och kunskap till barn. Barnaåren är den period i en människans liv där vi lär oss hur omvärlden fungerar, vad i vår omgivning som är farligt och vad vi borde akta oss för. Det är även den fas då vi är som mest mottagliga för nya intryck. Ett viktigt sätt för barn att ta in information är genom berättelser och sagor. Att få sagor, som handlar om skogen och dess faror, berättade för en i ung ålder kan göra att budskapet ligger kvar i bakhuvudet även i vuxen ålder (Salomonsson et al. 2007). För att undersöka hur sagors beskrivningar av skog och natur kan ha påverkar vår uppfattning av skog och natur så har jag valt ut 3 kända barn- och ungdomsböcker vars beskrivningar får agera exempel och representera sagor som helhet.

En viktig aspekt att ta hänsyn till som gestaltande landskapsarkitekt är trygghet. Inom landskapsarkitekturen finns det specifika trygghetsskapande faktorer som har bevisats öka en plats upplevda trygghet (Karlsson 2013). Jag kommer i denna uppsats att jämföra beskrivningar av naturen ur 3 barn- och ungdomsböcker med trygghetsskapande faktorer inom landskapsarkitekturen. Detta för att undersöka vad vi som landskapsarkitekter kan lära oss av sagornas beskrivningar, för att kunna skapa gestaltade platser där de besökande känner sig trygga.

2. Mål och Syfte

I detta arbete kommer jag att visa på hur tre litterära barn- och ungdomsverk har skildrat skogen och naturen som en farlig eller läskig plats. Syftet med arbetet är att skapa medvetenhet kring hur skogen har skildrats i litteraturen och hur det lett till att vissa drag i naturen kan upplevas som skrämmande. Detta för att kunna dra en slutsats kring hur trygghetskapande faktorer kan användas för att motverka upplevd rädsla som härstammar från litteratur.

Målet med uppsatsen är att svara på frågeställningarna:

- “Hur har tre barn- och ungdomsböcker (Bröderna Grimms sagor i urval, Ronja Rövardotter och Engelsforstrilogin) skildrat skogen som en läskig/farlig plats?”
- ”Hur kan trygghetskapande faktorer användas för att motverka upplevd rädsla som härstammar från sagor, folktro och myter?”

3. Metod

Jag har utfört en kvalitativ litteraturstudie där jag har studerat tre litterära barn- och ungdomsverk: *Bröderna Grimms sagor i urval*, *Ronja Rövardotter* och *Engelsforstrilogin*. Studien har genomförts ur en kvalitativ och induktiv vetenskaplig ansats utifrån de rekommenderade metoderna i Christina Forsberg och Yvonne Wengströms bok *Att göra systematiska litteraturstudier* (Forsberg & Wengström, 2008). Jag arbetade systematiskt för att kunna identifiera mönster och teman. Först läste jag igenom de tre litterära verken och under tiden tog jag anteckningar över beskrivningar och citat som var relevanta för studiens syfte och frågeställning. Sedan sammanställde jag dessa skildringar utifrån likheterna: samma ordval, synonyma ordval och återkommande situationer för att få en överblick över gemensamma beskrivningar. Genom dessa beskrivningar kunde jag sedan hitta gemensamma drag som återfanns genom alla tre källor. Detta resultat ställde jag sedan mot vanliga trygghetsskapande åtgärder som landskapsarkitekter och planerare brukar föreslå för att lösa trygghetsproblem för att kunna föra en diskussion om dessa åtgärder kommer hjälpa vid mina identifierade problem, och om inte vad som isåfall skulle behövas undersökas vidare.

3.1 Avgränsning

Studien fokuserar på tre litterära verk; *Bröderna Grimms sagor i urval*, *Ronja rövardotter* och *Engelsforstrilogin*. Böckerna valdes ut utifrån 3 kriterier:

- De var tvungna att vara någorlunda kända och tillgängliga i Sverige för att säkerställa att budskapet kan ha påverkat en andel människor.
- De har blivit skrivna/varit relevanta i modern tid så att levande människor i dagens samhälle kan ha blivit påverkade av dess innehåll.
- De behövde främst vara kända som barn- eller ungdomsböcker då det är detta åldersspann som är relevant i undersökningen.
- Dess handling skulle kretsa kring eller utspela sig i skog och natur för att säkerställa en tillräcklig mängd skildringar av skog och natur.

Dessa tre böcker har valt ut tack vare att deras innehåll har stark koppling till skog och natur samt att de är relevanta och väl kända som barn- och ungdomsböcker i Sverige. Själva analysen kommer endast att behandla beskrivningar som skildrar skogen och naturen ur ett läskigt/farligt perspektiv. Jag kommer alltså inte att inkludera neutrala eller positiva beskrivningar då detta skulle bli för omfattande och inte korrelera med undersökningens syfte.

4. Material

I analysen kommer jag att använda mig av tre litterära verk som material. Här följer bakgrundsinformation om de olika böckerna, fakta om författaren/författarna och utmärkelser som kommer att vara relevanta för att förstå kontexten kring analysen.

4.1 Bröderna Grimm

Bröderna Grimm, Jacob och Wilhelm, var tyska akademiker, kulturforskare och författare som tillsammans samlade in och bearbetade folksagor. De är mest kända som sagoberättare och några av deras mest kända verk är bl.a. Snövit, Törnrosa, Askungen, Rödluvan och Rapunzel. Deras första samling folksagor, *Kinder-und Hausmärchen* översatt till svenskan som *Bröderna Grimms sagor*, publicerades år 1812. Sagosamlingen var från början inte skriven åt barn utan endast menat som ett samlingsverk av tyska folksagor. År 1819 gjorde dock Wilhelm ändringar som gjorde berättelserna mer anpassade åt yngre läsare. Efter detta har sagorna blivit bearbetade i massvis av tolkningar, av bl.a. Walt Disney som gjort att de i modern tid är klassade som barnsagor (Zipes 1987).

Jag har läst en svensk översättning av *Kinder-und Hausmärchen* som gjordes av Elisabeth Björklund år 1925. Sagorna som är relevanta i det här arbetet är *Hans och Greta*, *Ränseln, hatten och hornet*, *De båda vandrarna*, *Stugan i skogen*, *Snövit*, *Den tappre lille skräddaren* och *Grodkungen* (Grimm 1925).

4.2 Ronja Rövardotter

Astrid Lindgren är en av Sveriges mest kända författare. Under sitt långa författarliv skrev hon 34 bilderböcker och 41 kapitelböcker för barn, verk som räknas till barnlitteraturens klassiker (Törnqvist 2021). Hennes bok *Ronja Rövardotter* kom ut år 1981, den handlar om huvudkaraktären Ronja som är dotter till ledaren av ett rövargäng. Handlingen fokuserar på Ronja och hennes interaktioner och upplevelser med omvärlden. Boken börjar med att beskriva natten hon föds för att sedan låta läsaren uppleva Ronjas uppväxt med henne. Allt ifrån första gången hon upplever skogen till att hon skaffar sig nya vänner (Lindgren 1981).

4.3 Engelsforstrilogin

År 2011 skrev författarna Mats Strandberg och Sara Bergmark Elfgren den första boken i Engelsforstrilogin, *Cirkeln*. De två andra uppföljarna, *Eld* och *Nyckel* skrevs tätt därefter, 2012 respektive 2013. Böckerna utspelar sig i den fiktiva staden Engelsfors som är belägen i Bergslagen och handlar om 6 flickor som precis börjat gymnasiet när de märker att saker och ting inte står rätt till i den lilla staden (Strandberg et al 2011). Böckerna är rekommenderade för läsare som är 12 år och äldre och är allmänt kända som ungdomsböcker. Året första boken släpptes blev den nominerad till Augustpriset vilket är ett årligt svenskt litteraturpris som har fått sitt namn efter August Strindberg (Augustpriset 2022).

5. Bakgrund

Under denna rubrik sammanfattar jag artiklar som handlar om rädsla inför skog och natur för att ge kontext till problematiken.

5.1 Den primitiva skräcken

År 2008 skrev författaren Dr. Cecil C. Konijnendijk en bok med titeln *The Forest and the City The Cultural Landscape of Urban Woodland*. Boken beskrivs av författaren själv som en omfattande bok om stadsskogar som kulturhistoriskt fenomen i Europa. Kapitel 3 har titeln *The Forest of Fear* och beskriver olika rädslor som har förknippats med skogen. Konijnendijk delar in dessa olika rädslor i 4 rubriker: “Primeval Forest Fear”, “Criminal Forests”, “Nature’s Dangers” och “From Fear to Excitement”. Det är rubriken “Primeval Forest Fear” som är mest relevant för den här uppsatsen då den beskriver människans primitiva rädsla inför skogen och hur folketro och myter har influerat den rädslan (Konijnendijk 2008).

“Myths were – and sometimes are still – often used to ‘rationalise’ some of the workings of nature that could not be explained and therefore evoked feelings of fear. These ‘workings of nature’ included sounds made by the cracking of branches, lights of the fireflies at night, the night call of owls and other phenomena that evoked feelings of fear. Myths often held a note of warning, evoking fear in order to let people refrain from undesired behaviour”(Konijnendijk 2008).

Konijnendijk hävdar att detta samband lett till att många människors rädsla för skogen är kopplad till gamla myter. Han utvecklar detta resonemang genom att ta upp ett exempel:

“Many of the fairy tales and myths that have survived, and as for example written down by the Grimm Brothers in 19th century Germany, include a warning against wandering off (alone) into the dark and dangerous forest.” (Konijnendijk 2008).

År 1987 skrev författaren Jack Zipes en artikel i *The Germanic Review* med titeln “The Enchanted Forest of the Brothers Grimm: New Modes of Approaching the Grimms' Fairy Tales”. Artikeln beskriver skogens roll i bröderna Grimms sagor samt hur dåtidens samhälle påverkade sagornas innehåll. Många av brödernas sagor präglades av Napoleonkrigens efterdyningar och innehöll ofta karaktärer som fattiga bönder och före detta soldater. I det här sammanhanget agerade skogen som klassneutral mark. Här möttes karaktärerna av motgångar såsom trollpackor,

banditer, vargar och djävlar och tvingades besegra dem med hjälp av list snarare än rikedom eller status (Zipes 1987).

5.2 Tankar om döden

Konijnendijk refererar till en undersökning från 2005 av Sander L. Koole och Agnes E. Van den Berg med titeln *Lost in the Wilderness: Terror Management, Action Orientation, and Nature Evaluation*. I artikeln hävdar författarna att i vår allt mer urbaniserade värld går det inte längre att ta människans kontakt med naturen för given. Människan vistas allt mindre i naturen vilket kan ha koppling till forna generationers rädslor (Koole et al. 2005). Studierna i artikeln påvisar att vildmarken i sig är förknippad med döden. Studie 1 visade resultatet att vildmarken inspirerade till fler tankar om döden än både odlad natur och stadsmiljöer och studie 2 visade att dessa tankar på döden minskade människors upplevda skönhet av vildmarken (Koole et al. 2005).

“The results of Study 1 are shown in Table 1. As predicted, 76.7% of the participants reported that they were more inclined to think of death in the wilderness than in cultivated nature. Likewise, 68.9% of the participants were more inclined to think of death in the wilderness than in the city. In both cases, the distributions differed significantly from a 50 –50 (chance) distribution (ps.001).” (Koole et al. 2005).

Undersökningen visade även att människor var mer inspirerade till tankar på frihet i vildmarken än i odlad natur och stadsmiljöer.

“Also as predicted, wilderness was associated with thoughts about freedom. As many as 81.1% of the participants reported that they were more inclined to think of freedom in the wilderness than in cultivated nature. Likewise, 77.8% of the participants were more inclined to think of freedom in the wilderness than in the city.” (Koole et al. 2005).

5.3 Är du rädd för skogen?

Skogsvärden är en tidning om skog, naturvård, marknad, fastigheter och ekonomi publicerad av Skogssällskapet vilket är en allmännyttig stiftelse som arbetar för hållbar utveckling av skog och mark. Det 4:e numret av tidningen år 2017 hade titeln *Är du rädd för skogen?*. ”I det här numret av Skogsvärden försöker vi förstå vad det är som egentligen skrämmer i skogen” skriver ansvarig utgivare Calle Nordqvist. Numret innehåller bl.a. artiklar, intervjuer och enkäter där temat “rädd för skogen” diskuteras (Nordqvist, 2017).

På sida 9 hittar vi en intervju med beteendevetaren Maria Helander där hon talar utifrån egna erfarenheter och upplevelser inom yrket. Helander börjar intervjun med meningen “Rovdjur, troll, mörker och hot. Att känna olika rädslor inför skogen

är vanligt.” Helander menar att det är detta, rovdjur, troll, mörker och hot, som människor oftast fruktar i skogen. (Letser, 2017, s. 9) Även ansvarig utgivare på tidningen Calle Nordqvist framför ett liknande påstående att “Alla har vi nog någon gång sett en film eller läst en bok där skogen har målats upp som kuslig.” (Nordqvist, 2017, s. 2). Artikelförfattare Therese Johansson utvecklar Nordqvists resonemang på sida 8 där hon beskriver att “Vildvittror, trolltyg och mänsklig girighet, när skogen skildras i populärkulturen lurar den ofta på faror och övernaturliga väsen, redo att hämnas på människan.” Johansson föregår med detta påstående och radar upp ett antal exempel på skildringar av skogen i modern tid (Johansson, 2017).

“Skogen är i allra högsta grad närvarande i den nordiska mytologin, folktron och inte minst populärkulturen. Sagor om väsen som tomtar, troll och annat oknytt har funnits i urminnes tider, och mer moderna gestaltningar av skogen är inte svåra att hitta. Ronjas vilda skog hos Astrid Lindgren, Twin Peaks mystiska ugglor och Engelsfors djupa skogar där människor försvinner i Cirkeln.” (Johansson, 2017, s. 8).

Skogen är mitt hem är titeln på ett kandidatarbete skrivet av Alexandra Melander år 2013. Där beskriver hon hur naturen i Ronja Rövardotter är gestaltad. Hon beskriver, i likhet med Sander L. Koole och Agnes E., att skogen representerar både frihet och även fara. Borgen där Ronja och resten av rövarena bor är byggd av människan och representerar samhället, staden och trygghet medan skogen, med alla dess hemskheter, representerar frihet, äventyr och fara. “Skogen står för friheten, friheten som är lika nödvändig som livsfarlig. För med frihet följer också farligheter.” Melander hävdar att även vildvittrorna, vilket är ett påhittat väsen av Astrid Lindgren, förkroppsligar detta koncept av den vilda och livsfarliga naturen och de har därmed blivit en slags symbol för rädslan inför skog och natur (Melander 2013).

6. Teoretiska Perspektiv

Under denna rubrik kommer jag att ta upp vanliga trygghetsskapande faktorer vid gestaltning för att sedan använda mig av informationen och jämföra detta med mitt eget resultat.

6.1 Trygghets skapande faktorer

Trygghet genom gestaltning är titeln på ett kandidatarbete av Eva Karlsson (Karlsson 2013). I arbetet sammanställer Karlsson information från bl.a. Jan Gehls bok *Byer for mennesker* (Gehl 2010) och från Boverkets publikation *Plats för trygghet: inspiration för stadsutveckling* (Boverket 2010). Med hjälp av dessa texter, samt även en egen fallstudie, visar hon upp ett starkt samband mellan upplevd trygghet och gestaltning av den fysiska miljön. Hon sammanställde resultatet från fallstudien och litteraturen för att sedan kategorisera trygghetsskapande faktorer i sex huvudsakliga rubriker.

Belysning

Ljussättning är den huvudsakliga aspekten som främst diskuteras vid trygghetsskapande faktorer. För att skapa trygghet via belysning bör ljuset vara tillräckligt starkt för att lysa upp omgivningen och även riktat så att de belyser potentiella gömställen. Ljuset får dock inte vara för starkt då detta kan leda till att mörkret runt omkring framhävs som ännu mörkare och människor som vistas i ljuset kan bli temporärt bländande (Karlsson 2013).

Orientering

Platser som är överblickbara avskräcker en mängd olika brott, samtidigt som miljön blir lättare att hitta i. Överskådlighet är en god kvalitet i städer och kvarter, som ökar den upplevda tryggheten i stadsrummet. Viktiga medel för att öka orienteringsmöjligheterna är tydliga vägvisare, skyltar, landmärken och välkomnande entréer (Karlsson 2013).

Tydliga kanter, mjuka kanter och ordning

Markeringar av territorier ökar den upplevda tryggheten. Dessa markeringar kan exempelvis vara portaler, välkomstskyltar, dörrar eller nivåskillnader. Genom markeringar skapas ordning och struktur så att människor på platsen förstår vad som förväntas. Även en ordnad och välkött omgivning är positivt för den upplevda

tryggheten, eftersom en städad och välvårdad miljö sänder ut signaler om att det finns någon som bryr sig om platsen och tar ansvar för den (Karlsson 2013).

Utformning av grönområden

Parker och grönområden kan orsaka problem, då det som på dagen är vacker natur kan bli skrämmande och hotfullt på natten. Det är viktigt att alternativa vägval finns, både förbi och igenom grönområden, med god belysning och bra skyltning (Karlsson 2013).

Mångfald och inbjudande stadsrum

Människor och folkliv har en betryggande effekt i en stadsmiljö. Om besökare på en plats ser och märker att det finns andra människor på platsen inger detta trygghet. På så vis är det viktigt att se till att människor använder sig av platsen. Detta kan åstadkommas av att se till att området har många olika användningsområden, som exempelvis att ta sig till eller från arbetet, vänta på bussen, handla matvaror, promenera, njuta av utsikten eller träffa vänner (Karlsson 2013).

Trafik

Trafik kan vara en källa till otrygghet i stadsmiljöer. Fotgängare och cyklister riskerar att bli påkörda och måste ta sig igenom mörka tunnlar och höga gångbroar för att korsa vägar. Genom att införa fler trafikzoner och olika typer av gator kan olyckorna minska och tryggheten i trafiken öka. Det är därför viktigt vid val av trafiklösning att utgå från fotgängares och cyklisters behov, deras trivsel och trygghet bör vara huvudfrågan (Karlsson 2013).

7. Analys

I analysen har jag skrivit ner och markerat beskrivningar och citat för att sedan analysera hur det skildrar skogen som en läskig/farlig plats. Jag har markerat vissa ord och beskrivningar med fetstil för att uppmärksamma och belysa dess relevans.

7.1 Bröderna Grimms sagor i urval

Dr. Cecil C. Konijnendijk (2008) nämner Bröderna Grimms sagor som en anledning till att myter och folktro kring den farliga skogen har överlevt in i modern tid. En av brödernas mest kända sagor, och även ett tydligt exempel på framställningen av skogen som en farlig plats, är *Hans och Greta*. Sagan handlar om två barn som blir lämnade ensamma ute i skogen för att gå vilse och dö.

“I morgon bitti leder vi barnen med oss ut i skogen, dit, där den är som **allra tätast**; där gör vi upp en eld åt dem och ger dem varsin brödbit. Sedan går vi till vårt arbete och lämnar dem kvar. De **kan inte hitta tillbaka hem**, och vi är kvitt dem.’ ‘Nej, kära hustru’, sade mannen, ‘det gör jag inte; hur skulle jag kunna ha hjärta att lämna mina barn ensamma ute i skogen? **De vilda djuren skulle snart komma och äta upp dem.**” Ur *Hans och Greta*, (Grimm 1925, s.2)

Skogen där barnen blir lämnade för att dö beskrivs som tät, lätt att gå vilse i och fylld med hungriga rovdjur. Den elaka styvmodern räknar med att barnen inte kommer överleva ensamma ute i skogen för att de skulle gå vilse och bli uppätta av farliga djur. Rovdjuren är dock inte de enda farliga och hungriga varelserna som lurar i skogen. När barnen har gått runt i skogen och blivit allt mer hungriga så finner de en stuga gjord helt av kakor och godis. I stugan lurar en ond häxa som matar barnen med sötsaker för att sedan försöka grilla och äta upp dem. Hans och Gretas skog myllrar av farliga varelser som vill äta upp dem samtidigt som barnen är helt oförmögna att hitta ut ur skogen på så vis sakta håller på att svälta ihjäl. Denna situation, att vara vilse i en skog och hålla på att svälta ihjäl, återkommer i flera av Grimms sagor. I *Ränseln, hatten och hornet* så finner sig huvudkaraktären i skogen ensam, svältandes och vilse.

“Han fortsatte sin vandring, och när han hade gått i tre dagar till, kom han in i en skog, som var ännu större än någon de förut gått igenom och som **aldrig tycktes vilja ta slut**; och eftersom han där inte kunde få tag i något att äta eller dricka, var han nära att förmäktas. Då klättrade han upp i ett högt träd för att speja efter om han från dess topp skulle kunna se slutet av skogen, **men så långt blicken nådde, såg han endast trädtoppar.**” Ur *Ränseln, hatten och hornet*, (Grimm 1925, s.3)

Skogen som mannen utan namn går vilse i beskrivs som oändlig, som om att den aldrig tar slut. Han går så länge att han riskerar att svälta ihjäl innan han hittar ut ur den till synes oändliga skogen. I den här skildringen finns ingen annan fara än skogens väldighet och mannens egna oförmåga att ta sig ut. Samma situation går att finna i sagan *De båda vandrarna* där en skomakare och en skraddare går vilse en oändlig skog och sakta håller på att svälta ihjäl. När de för första gången går in i skogen beskrivs den på följande vis.

“Inne bland träden var det så **ljudlöst** tyst som i en kyrka. Ingen **vind susade**, ingen bäck porlade, ingen fågel sjöng, och **ingen solstråle trängde ned genom det täta lövverket.**” Ur *De båda vandrarna*, (Grimm 1925, s.7)

Här ser vi återigen i likhet med skildringen i Hans och Greta beskrivningen av skogen som tät och att ljusstrålar inte tar sig in genom träden. Vi kan även notera ordvalet susande, ordet sus och susande används ofta i Grimms sagor i samband med obehagliga situationer i skogen. I detta citat används ordet susande i samband med avsaknaden av ljud som en indikation på att något inte står rätt till i skogen. I direkt kontrast finner vi motsatsen till denna beskrivning i sagan *Stugan i skogen* då en flicka finner sig ensam i skogen när hon ska lämna över middagsmålet åt sin far.

“**Träden susade** i skumrasket, ugglan lät höra sitt ‘uhu’, och **hon blev hemsk till mods**” Ur *Stugan i skogen*, (Grimm 1925, s.2)

I detta citat är det snarare förekomsten av dessa ljud som påverkar flickans rädsla. Vinden beskrivs susa genom träden och ugglan hoa. Dessa ljud har en direkt inverkan på flickan som genast blir hemsk till mods av att höra dessa ljud ute i skogen.

En annan av Grimms sagor där majoriteten av handlingen utspelar sig i skogen är *Snövit*. I likhet med Hans och Greta är rovdjur en påtaglig fara i denna saga. I boken beskrivs Snövit leva i harmoni med djuren i skogen, men endast med de harmlösa djuren som rådjuren, kaninerna och fåglarna. Rovdjuren skildras fortfarande som farliga och hungriga. Återigen i likhet med Hans och Greta så finner vi även i denna saga en elak häxa som försöker döda Snövit med ett förgiftat äpple. Utöver dessa varelser beskrivs även skogen i sig, vassa stenar och törnar, som en fara för Snövit när hon försöker ta sig fram genom skogen.

“Nå, så spring då din väg, stackars barn!” - ‘**De vilda djuren kommer i alla fall snart att äta upp henne**’, tänkte han, [...] Där gick nu den stackars lilla flickan ensam och övergiven i den stora skogen, och hon var så förskräckt, att hon bara gick och stirrade och inte visste sig någon levande råd. Sedan började hon springa, hon sprang över **vassa stenar** och genom **törnesnår.**” Ur *Snövit*, (Grimm 1925, s.6)

I sagan *Den tappre lille skräddaren* finner vi ännu en typ av farlig varelse som lurar i skogen, jättar. Dessa jättar plundrar, bränner och dödar hela byar. Genom att överhuvud taget komma i närheten av skogen så riskerar man livet.

“I en skog i riket huserade två jättar, som anställde stora skador genom **plundring, mord och brand**; ingen kunde våga sig i närheten av dem utan att **riskera livet**.” Ur *Den tappre lille skräddaren*, (Grimm 1925, s.18)

Tillsist vill jag även belysa ett kort citat ur *Grodkungen* för att visa ett exempel på ordval som Grimms använder sig av frekvent genom många av deras sagor. De använder ordet mörk i relation till beskrivning av skog och natur ett flertal gånger.

“Tätt intill konungens slott låg en stor, **mörk skog**, och i den skogen, under en gammal lind, fanns en källa.” Ur *Grodkungen*, (Grimm 1925, s.1)

7.2 Ronja Rövardotter

Både Therese Johansson (2017) och Alexandra Melander (2013) nämner skogen i Ronja Rövardotter som ett tydligt exempel på skildringar av skogen i litteratur. Det är kapitel två i boken Ronja Rövardotter som är mest intressant att fokusera på för denna studie då det beskriver i detalj då Ronja för första gången lämnar borgens trygghet och ger sig ut för att upptäcka och uppleva skogen på egen hand. Läsaren får uppleva Ronjas första möte med skogen tillsammans med henne och upplevelsen är både fantastisk och skrämmande.

“Men inte förrän hon nu såg den så **mörk** och underlig med alla sina **susande träd** förstod hon vad skogar var, och hon skrattade tyst bara för att älvar och skogar fanns.”

Detta var Ronjas absolut första intryck av skogen efter att endast upplevt Mattisborgen. Till en början skildras skogen som mörk men inte nödvändigtvis läskig utan snarare underlig och fantastisk. Ju längre in i skogen hon tar sig desto läskigare blir Ronjas upplevelser och skogen skildras som allt mörkare.

“Hon följde stigen rakt in i vildaste skogen och kom till tjärnen. Längre fick hon inte gå hade Mattis sagt. Och tjärnen låg där **svart** mellan **mörka granar**, bara näckrosorna som flöt på vattnet lyste vita.”

Ett tema som återkommer genom hela boken är att skogen beskrivs som mörk. Själva skogen i sig beskrivs som mörk och tät, och även granarna och tjärnen gestaltas som svarta och dunkla. Även på ljusa dagen förblir beskrivningen av skogen mörk då solens strålar inte når ner genom skogens täta vegetation. Den andra mest återkommande faran i boken är alla väsen och oknytt, de hänger även samman med mörkret och natten. Grådvärgarna, vars ögon beskrivs lysa ur mörkret, sägs vara mest aktiva på natten.

“Då såg hon något som skrämde henne. Överallt mellan träden glimmade ögon, ja, där hade kommit en ring av ögon runt stenen som vaktade på henne, och hon hade inte märkt det. Aldrig förr hade hon sett ögon som kunde **lysa i mörkret**, och hon tyckte inte om dem.”

Ovanstående citat beskriver Ronjas första möte med grådvärgarna efter kvällens intåg i skogen. Grådvärgarna attackerar och slår ner Ronja tills hon skrämmer iväg dem genom att ge ifrån sig ett gallskrik. På så vis lär sig hon att det bästa sättet att hantera grådvärgarna är att inte vara rädd för dem. Även om Ronjas möte med grådvärgarna är läskigt så är de inte de farligaste varelserna i Mattisskogen.

“Men se bara till så att inte vittorna tar dej!’ [...] **Vittrorna var det farligaste av allt farligt i Mattisskogen**, dem måste man akta sej för om man ville leva, [...] Vackra och galna och grymma var vittorna. Med stenhårda ögon spanade de över skogen efter någon att **klösa blodet ur med sina skarpa klor.**”

Vildvittrorna beskrivs som livsfarliga varelser som vill klösa blodet ur alla levande ting i skogen. Det är Vildvittrorna som är det största hotet för Ronja när hon är ute i skogen.

Figure 1 Illustration av en vildvittra. Författarens illustration.

7.3 Engelsforstrilogin

Therese Johansson (2017) nämner även Cirkeln och Engelsfors djupa skogar som ett exempel på moderna skildringar av skogen. Naturen har en central roll i bokens handling. De sex huvudkaraktärerna är häxor som har ett starkt band till skog och natur, det är i skogen tjejerna möts för första gången under en blodröd måne. I de två senare böckerna nämns ett fenomen som kallas skogsdöd. Det beskrivs som platser i skogen där träden har dött och marken torkat. Det här fenomenet beskrivs

vara ett symptom på att något inte står rätt till. Det visar sig vara tecken på apokalypsen, att demoner försöker ta sig in i världen och gör det via skogen.

“Engelsfors. Vackert namn, risig stad. Omgiven av **djupa skogar** där människor ofta **går vilse** och **försvinner**.”

Ovanstående citat är den första meningen i beskrivningen på bokens baksida d.v.s. det första intrycket en potentiell läsare får av bokens handling. Två faror nämns i denna inledande beskrivning av omgivningarna, att gå vilse i skogen men även att helt enkelt försvinna. Att försvinna kan antyda att personerna i fråga aldrig hittade ut ur skogen men även att någon eller något fick dem att försvinna. Denna antydning förstärks av en senare beskrivning:

“Rebecka tycker sig höra viskningar från skogen. Som instämmanden från **osynliga varelser** runt omkring dem.”

Denna interaktion mellan Rebecka och de osynliga varelserna sker på natten. Hon står mitt ute i mörkret i skogen och hör närvaron av varelser runt omkring sig. Som kontrast till detta beskrivs skogen vid ett annat tillfälle som mörk och tyst, som att varelserna nu tystnat.

“På ena sidan vägen far skogen förbi, **mörk och tigande**.”

Ordvalet tigande kan antingen tolkas som att varelserna tystnat, men även som att det händer saker i skogen som aldrig uppdagas eller talas om. Ett annat alternativ är att ordet tigande hänvisar till att skogen är så pass tät och kompakt att den inte ger ifrån sig några ljud. Detta stärks av en senare beskrivning.

“Elden är en liten ljus fläck i allt det **mörka runt omkring**. Skogen är en **kompakt massa** som sakta rör sig i vinden.”

Återigen skildras skogen som mörk, men även som kompakt. I likhet med föregående citat kan även ordet kompakt tolkas som att skogen är tyst och inte släpper ifrån sig varken ljud eller hemligheter. Det skulle och andra sidan även kunna tolkas som tät, i att synen och ljusinsläppet är begränsat.

“Alla barn i Engelsfors växer upp med förmaningen ’Håll dig till stigen i skogen’. Kartor och kompasser verkar inte fungera som de ska, och alla försök till orientering på friluftsdagarna har lagts ner för länge sedan. De slutade alltid med skallgång. Det är som om skogen är större när man är inuti den än när man betraktar den utifrån. Under Anna-Karins uppväxt har flera personer **försvunnit spårlöst**. Men det här är första gången som Anna-Karin känner det som så många andra engelsforsbor känner inför skogen: obehag. Hon inser att hon **inte hört en enda fågel sjunga, inte en enda insekt surra**.”

Ovanstående citat är väldigt talande för den övergripande beskrivningen av skogen genom alla tre böcker. Här känner för första gången Anna-Karin obehag inför

skogen vilket hör samman med att skogen är ovanligt tyst. Temat, att människor försvinner i skogen och att skogen är en plats där verkligheten är förvrängd, återkommer i alla tre böcker. Kartor och kompasser fungerar inte som de ska och även modern teknik har sina brister.

“Skogen är full av platser **utan täckning.**”

Problematiken som beskrivs i detta citat är relativt modern men samspelar med det fenomen som beskrivs i stycket ovan, att guidande föremål inte fungerar som avsett i skogen. Detta förstärker känslan av desorientering och isolering, att inte veta vart man befinner sig och inte kunna få kontakt med omvärlden.

“Luften är tung att andas. Det **enda som hörs** är frasandet från den torra marken under hennes fötter. Det känns som om träden kryper närmare in på henne. Som om skogen **sluter sig omkring henne.**”

Återigen beskrivs skogen som tyst, att det enda som hörs är hennes egna fötter. Detta kan tolkas som en abnormalitet, att det borde finnas ljud från fåglar eller vindens sus men faktumet att det inte gör det indikerar på att något är annorlunda. Skogen beskrivs även som om att den sluter sig omkring henne och kryper närmare.

“Plötsligt reste hon sig bara och gick. Gerda och jag såg henne skida bort mellan granarna. **Det var sista gången.**”

En kort beskrivning om hur det gick till när en person försvann i skogen. Intressant att notera är val av träd för att beskriva skogen då detta kommer att vara relevant i resultatet.

8. Resultat

Efter att ha läst igenom och analyserat citaten och beskrivningarna ifrån de tre böckerna har jag kategoriserat hur skogen skildrats under 3 huvudsakliga rubriker. Dessa rubriker är sammanfattningar av de mest frekvent förekommande beskrivningar som delar samma eller liknande drag. Utifrån rubrikerna kommer jag sedan diskutera vad som genom gestaltning kan göras för att minska effekten av dessa drag.

8.1 Mörkret

Den beskrivning som förekom flest gånger genom alla tre litterära verk var den av skogen som "mörk". I Bröderna Grimms sagor används orden mörk och djup flertal gånger för att beskriva landskapets skogar. I Ronja Rövardotter beskrivs hela skogen, men även sjön och träden, som mörka, hela naturen har en slöja av mörker över sig. Även skogen som omringar Engelsfors är djup och framförallt mörk.

Ett annat begrepp som nämns nästan lika frekvent är "tät". Detta anser jag tillhöra en slags subkategori av mörk då de båda begreppen ofta samspelar och nämns i relation till varandra. Skogen beskrivs i *De båda vandrarna* som mörk då trädens täta grenar inte tillåter solens strålar att skina igenom. I *Hans och Greta* leder den elaka styvmodern ut barnen till den del av skogen "där den är som allra tätast". Intressant nog var det ofta barrträden, och specifikt granen, som oftast fick beskrivningen tät. Särskilt i Ronja Rövardotter där uttrycken "en tät gran" och "ett par täta granar" återkommer flertal gånger. Även i Engelsforstrilogin är det tydligt att skogen som omringar staden är en barrskog. När en ny elev från stockholm flyttar till staden beskrivs han som: "Det är som om någon planterat en exotisk orkidé i Engelsfors granskogar" Som tidigare nämnts beskrivs skogen kring Engelsfors som kompakt och som att den sluter sig omkring en. Mörka täta granskogar skildras ofta i samband med underliga, farliga och läskiga skogar.

8.1.1 Omringad av mörker

En återkommande situation/tema som beskrevs i både Ronja Rövardotter och Engelsforstrilogin var den där en karaktär stod ensam i mörkret och var omgiven av varelser de inte kunde se. I Ronja Rövardotter är det Ronja själv som står uppe på en sten och ser ögon i mörkret runt omkring sig men hon kan inte se vem eller vad ögonen tillhör. I Engelsforstrilogin är det Rebecca som hör viskningar kommande från den mörka skogen runt omkring henne utan att kunna se vem eller vad som talar.

Figure 2 Illustration som förmedlar situationen Omringad av mörker. Författarens illustration.

8.2 Farliga varelser

Under denna kategori har jag inkluderat både verkliga rovdjur men även oknytt och väsen från vidskepelse och folktro. Bröderna Grimms sagor kryllar av alla möjliga varelser häxor, jättar, troll, jävlar, vargar, björnar, m.m. både rovdjur och oknytt. I Ronja Rövardotter finns det både traditionella väsen från folktron som troll, jättar och älvor men även egenpåhittade väsen av Astrid som grådvärgar, vildvittror och rumpnissar. Ronjas skog kryllar av oknytt, både vänliga och illvilliga och detta är en anledning till varför Mattias från början är tveksam till att släppa ut Ronja i skogen. Även i Engelsforstrilogin finns det varelser i skogen. Vid många tillfällen beskrivs avsaknaden av vanliga djur i skogen vara en indikator på att något inte står rätt till vilket refererar till fenomenet skogsdöd. Varelserna som orsakar skogsdöd och skrämmer bort djuren i skogen är demonerna. Demonerna är varelser som försöker ta sig in i vår värld och döda allt och alla. Demonerna i Engelsforstrilogin riktar in sig på ett mycket större mål, hela mänskligheten. Medan varelserna i Grimms sagor och Ronja rövardotter attackerar enskilda personer. Det som alla tre har gemensamt är att de sätter karaktärerna på prov, de försöker locka, lura och bedra karaktärerna för att på så vis döda eller på annat sätt skada karaktärerna. Häxan i Hans och Greta försöker lura in dem i en ugn för att äta upp barnen, de underjordiska i Ronja Rövardotter lockar till sig henne genom skönsång för att dra henne ner i underjorden och demonerna i Engelsforstrilogin försöker lura över tjejerna till deras sida och hjälpa dem starta apokalypsen.

8.3 Gå vilse

Att gå vilse i skogen är en fara som återkommer genom alla tre böcker. Bröderna Grimms sagor handlar ofta om karaktärer som frivilligt eller ofrivilligt finner sig vilse i en skog. Hans och Greta blir lämnade ute i skogen specifikt för att gå vilse och dö. I Ränseln, hatten och hornet går den girige tredje brodern för långt in i den stora skogen och håller på att försmäktas då han inte finner vägen ut. Skogen skildras som oändlig, som att den aldrig tar slut. I Engelsfors skogar går människor ofta vilse och försvinner. Karaktärer varnas konstant för skogen med uppmaningen att hålla sig till stigen då flera människor har försvunnit spårlöst. Kompasser, kartor och mobiltelefoner verkar inte fungera som avsett vilket ytterligare förstärker desorienteringen. I likhet med beskrivningen i Ränseln, hatten och hornet så beskrivs även skogen i Engelsforstrilogin som mycket större på insidan än på utsidan, som att den sträcker sig mycket längre än vad som verkar rimligt. Att gå vilse är dock inget bekymmer för Ronja, hon och hennes rövare kan skogen utantill. Det finns dock ett farligt väsen, de underjordiska, som lockar till sig människor i skogen genom att få dem att gå vilse i en tjock dimma. Dessa väsen får representera den verkliga faran av att tappa bort sig och gå vilse i skogen.

8.4 Ljud och tystnad

Denna rubrik är något lurig då både ljud och tystnad beskrevs som läskigt. Extra klurigt blir det av att det ofta var samma ljud, nämligen vindens sus genom träden, som togs upp i samband med beskrivningen av skogen. Ibland är det dess förekomst som indikerade fara och ibland är det dess avsaknad som indikerade detsamma. I Grimms sagor beskrivs både avsaknaden men även förekomsten av ljud i skogen som läskig. I Stugan i skogen är det ljudet av vindens sus genom träden ger skäl till obehag medan i De båda vandrarna så är det avsaknaden av samma ljud som är orsaken till rädsla. I Ronja Rövardotter beskrivs skogen som "underlig med alla sina susande träd" och i Engelsforstrilogin är det tystnaden i skogen som varslar om fara. Konstant genom alla verk är att vindens sus nämns i samband med skrämmande associationer.

9. Diskussion

I denna diskussion kommer jag att ställa de faror jag identifierade ur litteraturen från resultatet mot Eva Karlssons trygghetsskapande faktorer. Jag kommer att jämföra våra resultat och diskutera om Karlssons åtgärder kommer att hjälpa vid mina identifierade problem samt vad som skulle behövas undersökas vidare.

Karlssons trygghetsskapande faktorer:

- Belysning
- Orientering
- Tydliga kanter, mjuka kanter och ordning
- Utformning av grönområden
- Mångfald och inbjudande stadsrum
- Trafik

Mitt arbetes identifierade drag:

- Mörker
- Farliga varelser
- Gå vilse
- Ljud och tystnad

9.1 Kommer åtgärderna hjälpa?

När vi jämför dessa punkter ser vi både likheter och skillnader. Det finns en tydlig koppling mellan Karlssons faktorer; belysning och orientering och mina identifierade drag; mörker och gå vilse. Karlsson förklarar vikten av belysning på en plats för att öka tryggheten vilket stämmer direkt överens med mitt resultat att skogen och naturen ofta skildras som mörk. Genom belysning minskar risken att besökarna upplever platsen som läskig och mörk under kvällar och nätter.

Karlsson nämner även att om ljuset är för starkt kan mörkret runt omkring framhävas som ännu mörkare. Det stämmer direkt överens med min identifierade situation, omringad av mörker och osynliga varelser. Genom belysning med lagom ljusstyrka upplevs platsen inte som lika mörk samtidigt som besökarna på platsen kan se allt som finns i deras omgivning. På så vis känner de sig inte omringade av mörkret och de kan se att det inte finns några varelser runt omkring dem. Karlsson nämner inga direkta trygghetsskapande faktorer för att förebygga förekomsten av varelser utan framhäver snarare vikten av belysning för att besökare ska vara medvetna om sin omgivning. Vissa farliga varelser kan vara svåra, om inte omöjliga, att förebygga via gestaltning då oknytt och monster endast existerar i människors fantasi. Rovdjur är dock en realitet som går att förebygga genom gestaltning. Trots det så nämner Karlsson inga trygghetsskapande faktorer för att förebygga förekomsten av rovdjur. Jag tror att detta kan bero på att rovdjur ofta är förknippade med skogar snarare än parker i städer, vilket är det Karlsson fokuserar på i sin analys.

Orientering är en viktig trygghetsskapande faktor enligt Karlsson då överblickbarhet avskräcker brott och gör det lättare att hitta i området. Detta stämmer överens med två av mina identifierade värden, både att gå vilse och även täthet. Karlsson framhäver vikten av överskådlighet och att kunna överblicka omgivningen för trygghet. Täta träd och buskar kan skymma sikten och stora partier av tät vegetation kan agera som barriärer. Mitt resultat visade även att specifikt barrträd ofta var förknippade med täthet. Mellanrum mellan vegetation och att noggranna växtval ökar överskådlighet och minskar intrycket av täthet. Överskådlighet gör det även lättare att hitta i området vilket Karlsson menar ökar tryggheten. Möjligheten för besökare att hitta i området motverkar direkt risken att gå vilse vilket var en fara som beskrevs ofta i litteraturen. Karlsson föreslår att använda tydliga vägvisare, skyltar, landmärken och välkomnande entréer i gestaltningar för att öka orienteringsmöjligheterna. Detta skulle direkt minska risken att besökarna på platsen går vilse eller inte kan hitta ut.

9.2 Vad skulle behövas undersökas vidare?

Vissa av de faror jag identifierade ur litteraturen adresseras eller nämndes inte i Eva Karlssons arbete. Inga trygghetsskapande faktorer nämndes i direkt relation till farliga varelser eller ljud och tystnad. Under rubriken "Mångfald och inbjudande stadsrum" förklarar Karlsson att besökare känner sig tryggare om de märker av andra människor på platsen. Möjligtvis går det att dra en koppling mellan detta och att tystnad beskrevs som oroväckande. Avsaknaden av vissa ljud på en plats kan det indikera att det inte finns andra människor eller djur där, att man är ensam vilket skapar otrygghet. Detta förklarar dock inte varför ljudet av vindens susande genom träden ibland skildrades som underligt och skrämmande. En personlig teori är att, om det går att höra vindens susande så är det troligen ganska tyst i övrigt på platsen. Detta skulle kunna göra att ett i vanliga fall omärkbart ljud upplevs som onaturligt högljutt och endast bidrar till att förstärka avsaknaden av andra normala ljud. Detta är endast en hypotes och jag föreslår att vidare undersökningar utförs om hur ljud och tystnad påverkar människors upplevda trygghet.

9.3 Slutsatts

Sammanfattningsvis så har skogen och naturen i litteraturen skildrats som en mörk och tät plats fylld med farliga varelser som är lätt att gå vilse i och där vindens sus hörs/inte hörs genom träden. Detta har gjort att dessa drag kan uppfattas av vissa som skrämmande. Vanliga trygghetsskapande faktorer kan hjälpa till att motverka majoriteten av dessa identifierade drag men vissa faktorer måste fortfarande undersökas vidare.

10. Referenser

- Augustpriset. (2022). *Om Augustpriset*.
<https://www.augustpriset.se/om-augustpriset> [15-03-22]
- Boverket (2010). *Plats för trygghet: inspiration för stadsutveckling*. 1. uppl. Karlskrona: Boverket
- Forsberg, C. & Wengström, Y. (2008). *Att göra systematiska litteraturstudier – värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning(red)*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Gehl, J. (2010). *Byer for mennesker*. København: Bogværket
- Grimm, J. & Grimm, W. (1925). *Bröderna Grimms sagor i urval*. Övers. Från tyskan av Elisabeth Björklund. Stockholm: Åhlén & Åkerlund.
- Johansson, T. (2017). Skogen som skräms. *Skogsvärden*, 13 december. s.8, Årgång 47.
<https://www.skogssallskapet.se/kunskapsbank/artiklar/2017-12-13-i-serien-jordskott-ar-det-skogen-som-skrams.html> [16-02-22]
- Karlsson, E. (2013). *Trygghet genom gestaltning*. (Kandidatarbete). Blekinge Tekniska Högskola. Fysisk Planering.
- Konijnendijk, C.C. (2008). *The Forest and the City*. 2 uppl., Springer International Publishing AG.
- Koole, S.L. & Van den Berg, A.E. (2005). Lost in the wilderness: terror management, action orientation, and nature evaluation. *Journal of Personality and Social Psychology*. 88 (6), s. 1014–1028
- Letser, M. (2017). Beteendvetaren om rädsla. *Skogsvärden*, 13 december. s.9, Årgång 47.
<https://www.skogssallskapet.se/kunskapsbank/artiklar/2017-12-13-beteendvetaren-om-radsla-vill-du-styras-av-dina-radslor-eller-av-din-nyfikenhet.html> [20-02-22]
- Lindgren, A. (1981). *Ronja Rövardotter*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Melander, A. (2013). *Skogen är mitt hem*. (Kandidatuppsats). Linnéuniversitetet.
- Nordqvist, C. (2017). Är du rädd för skogen?. *Skogsvärden*, 13 december. s.2, Årgång 47.
https://www.skogssallskapet.se/download/18.2d58374716d61f9a5cf9ae78/1570687462278/Skogsva%E2%95%A0%C3%AArden_nr4_2017_low.pdf [16-02-22]
- Richardson, E.A. & Pearce, J. & Mitchell, R. & Kingham, S. (2013). The role of physical activity in the relationship between urban green space and health. University of Edinburgh. School of Geosciences. Public Health, vol 127, no. 4, pp. 318-324.
- Roth, A. (2011). *Naturen en resurs för stressåterhämtning*. (Examensarbete). Högskolan i Skövde. Institution för vård och natur/Folkhälsovetenskap.
- Salomonsson, P., Gunnarsson, C. & Ottosson, M. (2007). *Sagans betydelse i förskolan*. (Examensarbete). Växjö Universitet. Institutionen för pedagogik/Läraryrket.
- Strandberg, M. & Bergmark, E.S. (2011). *Cirkeln*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Strandberg, M. & Bergmark, E.S. (2012). *Eld*. Stockholm: Rabén & Sjögren.

- Strandberg, M. & Bergmark, E.S. (2013). *Nyckeln*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Törnqvist, L. (2021). *Om Astrid Lindgren*. Astrid Lindgren-sällskapet.
<https://www.astridlindgrensallskapet.se/om-astrid-lindgren/> [17-03-22]
- Zipes, J. (1987). *The Enchanted Forest of the Brothers Grimm: New Modes of Approaching the Grimms' Fairy Tales*. The Germanic Review.